

DOI: 10.55643/ser.3.45.2022.469

Ірина Вахович

д.е.н., професор, ректор
Луцького національного технічного
університету, Луцьк, Україна;
e-mail: irina-vaxovitch@lntu.edu.ua
ORCID: [0000-0003-1129-203X](https://orcid.org/0000-0003-1129-203X)
(Corresponding author)

Вероніка Лакас

аспірант, Луцький національний
технічний університет, Луцьк,
Україна;
ORCID: [0000-0002-1069-0792](https://orcid.org/0000-0002-1069-0792)

Роман Серветник

аспірант, Луцький національний
технічний університет, Луцьк,
Україна;
ORCID: [0000-0003-0830-6998](https://orcid.org/0000-0003-0830-6998)

Received: 03/07/2022

Accepted: 16/09/2022

Published: 30/09/2022

© Copyright
2022 by the author(s)

This is an Open Access article
distributed under the terms of the
[Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ ДЕРЖАВИ У ДОВОЄННИЙ ПЕРІОД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано інвестиційну привабливість регіонів держави у довоєнний період через призму фінансової безпеки. Сформовано систему індикаторів оцінки рівня фінансової безпеки сталого розвитку регіону. Відповідно до запропонованої методики, проведено оцінку рівня фінансової безпеки регіонів держави яка здійснювалась за допомогою методики порівняння фактичних даних з індикаторами рівня фінансових дестабілізаторів (пороговими значеннями безпеки). Діагностика передбачала визначення фінансових загроз та небезпек сталому розвитку окремих регіонів, рівня диференціації регіонів за станом фінансової безпеки та окреслення подальших напрямків удосконалення механізмів управління регіонами. Проведено оцінку за внутрішніми у відношенні до регіонів індикаторами фінансової безпеки сталого розвитку регіону, що характеризують безпосередній стан фінансової забезпеченості потреб економічної, соціальної та екологічної сфер регіону у порівнянні з пороговими значеннями. Результати інтегральної оцінки дозволили провести позиціонування регіонів за рівнем фінансової безпеки сфер сталого розвитку та підтвердити свідчення про те, що впродовж аналізованого періоду регіони України були слабо забезпечені фінансовими ресурсами, які спрямовувались на цілі сталого розвитку, зокрема екологічної та економічної складових.

Keywords: фінансова безпека, розвиток регіону, індикатори оцінки, економічний розвиток, екологічний розвиток, соціальний розвиток

JEL Classification: G0, G31, R1

ВСТУП

Незважаючи на достатньо широке вивчення фінансової безпеки та її складових, особливості забезпечення фінансової безпеки регіонів в умовах довоєнного стану є порівняно малодослідженим проблемним полем. Для подолання кризових проявів у процесах зміни політичного та економічного ландшафтів необхідні фундаментальні зміни у забезпеченні фінансової безпеки регіонів, а також теоретичні та прикладні напрацювання умов та напрямків її удосконалення. Тому питання, пов'язані з оцінкою інвестиційної привабливості регіонів держави у довоєнний період через призму фінансової безпеки та удосконаленням фінансової безпеки регіонів держави у воєнний період є актуальними та своєчасними.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Існують різні наукові підходи з визначення рівнів фінансової безпеки економічних систем різних територіальних рівнів. Всі вони базуються на методиці порівняння фактичних даних з індикаторами рівня фінансових дестабілізаторів. Так, Вахович І.М. [2, с. 478] такі індикатори називає пороговими значеннями безпеки. Барановський О. [1, с. 14] зазначає, що при формуванні критеріальних вимог до системи фінансової безпеки за основу можна взяти підходи до визначення критеріїв економічної безпеки. Геєць В.М. [3, с. 34-44] виокремив фінансові показники для фінансової безпеки. Герасимчук З.В. [4, с. 53] наголошує на доцільності поділу індикаторів фінансової безпеки на стимулятори та дестимулятори. Запоточний І.В та Захарченко В.І. [5, с. 39] систематизували можливі методи оцінки безпеки, виділяючи

методи порівняння фактичних показників з їх пороговими значеннями. За дослідженнями Сундука А.М. [7, с.174], Перонько І.О., Вишневської Н.Г. [6, с.18-22], Сухорукова А.І. [8, с.59], Татаркіна А., Романової О., Кукліна О., Яковлева В. [9, с.81] було сформовано систему показників що характеризують рівень фінансової безпеки сталого розвитку регіону.

Щодо питання підвищення інвестиційної привабливості регіонів зокрема та України загалом, то значний внесок у дослідження цієї проблеми зробили науковці Кузнєцова А.Я. [10], Козоріз М.А. [12], Сторонянська І.З. [13]. У працях цих науковців велику увагу приділено визначенню сильних та слабких сторін кожного регіону та запропоновано методологію та методику оцінювання інвестиційної привабливості регіонів України.

Структурну парадигму інвестиційного розвитку в контексті розвитку внутрішньорегіонального та міжрегіонального партнерства розглядали у своїх наукових працях Кузнєцова А., Козьмук Н., Кліпкова О., Стецевич А. [11].

Аналізуючи різноманітні підходи, вважаємо за доцільне для розрахунку інтегрального рівня фінансової безпеки регіону застосовувати модифіковану формулу середньої геометричної. Такий підхід дозволить найбільш детально врахувати кожен із факторів впливу на рівень фінансової безпеки, що є метою нашого дослідження.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Проведення оцінки інвестиційної привабливості регіонів держави у довоєнний період через призму фінансової безпеки, що передбачає діагностику фінансової безпеки сталого розвитку регіонів в довоєнний період з проведенням інтегральної оцінки її рівня за сукупністю показників економічного, соціального та екологічного напрямків.

МЕТОДИ

В основу методології дослідження покладено загальнонаукові та фундаментальні положення і принципи фінансово-економічної теорії. У статті для розробки теоретико-методологічних та прикладних засад оцінки інвестиційної привабливості регіонів держави у довоєнний період через призму фінансової безпеки використано системний підхід та сукупність методів, які забезпечують його реалізацію, а саме: логічного узагальнення, аналізу та порівняння – для визначення сутності та концептуальних засад фінансової безпеки регіонів, розробки та аналізу рівня фінансової безпеки сталого розвитку регіонів з врахуванням економічного, соціального та екологічного напрямків; економіко-статистичні методи – для обробки статистичних даних при оцінці фінансової безпеки сталого розвитку регіонів; стратегічного аналізу – для позиціонування регіонів за рівнем фінансової безпеки у відповідності до сфер сталого розвитку; табличний та графічний методи – при поданні наглядного зображення результатів інтегральної оцінки рівня фінансової безпеки сталого розвитку регіонів України.

РЕЗУЛЬТАТИ

Серед напрямків оцінки інвестиційної привабливості регіонів України особливе місце займає напрямок фінансової безпеки.

Оцінка рівня фінансової безпеки регіонів держави дозволяє визначити фінансові загрози та небезпеки сталому розвитку, що стане основою формування механізмів удосконалення управління інвестиційною привабливістю регіонів.

Часовий проміжок для оцінки доцільно обрати значний. Для порівняння рівнів фінансової безпеки для регіонів країни пропонується обрати часовий лаг з 2000 по 2020 роки. Такий тривалий проміжок часу дозволить оцінити рівень фінансової безпеки регіонів країни у довоєнний період. У розрахунки обиратимемо показники 2000, 2005, 2015, 2020 років.

У таблицях 1-3 наведено оцінку показників, що характеризують фінансову безпеку економічного, соціального та екологічного розвитку регіонів України.

Наведені дані засвідчують значну диференціацію регіонів України за економічними параметрами. Найбільша диференціація у 2000 році спостерігалася щодо частки регіональних дотацій територіального бюджету у загальній величині його доходів, величини обсягу трансфертів із державного бюджету до ВДВ, частки експорту та імпорту у ВДВ регіону.

Таблиця 1. Аналіз показників, що характеризують рівень фінансової безпеки економічного розвитку регіонів України у довоєнний період. (Джерело: [18])

Регіони України	Відношення обсягу трансфертів із державного бюджету до ВДВ, %				Питома вага внутрішніх джерел фінансування місцевих бюджетів, %				Співвідношення рівня валової доданої вартості на душу населення в регіоні та країні загалом				Інвестиції в основний капітал, в % до ВДВ				Коефіцієнт покриття імпорту експортом				Інтегральна оцінка				Зона безпеки
Порогові значення	≤5-6				> 80				>1				≥ 20				>1								
Роки	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000-2020
АР Крим	0,43	8,0	...	...	95,1	57,4	...	...	0,69	0,69	...	...	19,2	26,3	...	...	1,2	2,10	...	...	3,1	1,09	...	...	...
Вінницька	6,20	10,2	12,5	5,2	52,8	37,6	66,4	39,0	0,75	0,64	0,80	0,87	9,6	16,6	12,3	10,0	1,7	1,48	2,48	3,18	0,9	0,78	1,03	1,20	безпека
Волинська	8,22	11,1	18,1	7,6	47,4	35,1	72,2	50,0	0,74	0,67	0,65	0,74	12,7	18,1	19,5	11,8	0,4	0,64	0,49	1,02	0,6	0,62	0,66	0,73	загроза
Дніпропетровська	0,32	2,9	6,1	2,9	96,3	70,2	49,9	26,4	1,28	1,27	1,42	1,25	17,1	18,9	12,0	14,7	2,8	2,17	1,64	1,98	4,4	1,40	1,02	1,20	безпека
Донецька	0,73	2,5	8,3	3,5	92,5	69,8	57,2	32,4	1,26	1,33	0,58	0,50	16,8	16,5	7,2	12,9	3,3	3,17	2,72	3,07	2,7	1,64	1,00	1,21	безпека
Житомирська	8,61	11,2	16,0	6,4	43,6	39,5	69,0	42,1	0,71	0,59	0,66	0,75	9,0	15,3	10,5	10,1	1,5	1,45	1,29	1,79	0,8	0,75	0,73	0,87	ризик
Закарпатська	9,15	11,8	22,0	11,3	50,9	37,1	75,4	54,0	0,60	0,57	0,50	0,49	15,4	16,6	13,1	8,2	1,2	0,81	1,08	1,08	0,8	0,62	0,68	0,62	загроза
Запорізька	1,16	4,0	8,0	4,0	87,9	62,7	55,9	32,3	1,36	1,14	1,09	0,99	15,7	16,5	8,8	9,3	2,0	1,57	2,39	2,70	1,9	1,11	1,05	1,16	безпека
Івано-Франківська	7,47	9,7	15,7	7,5	47,5	37,2	73,7	49,0	0,77	0,74	0,71	0,65	19,4	17,5	21,0	7,0	1,4	1,42	1,19	1,27	0,9	0,80	0,84	0,71	загроза
Київська	3,44	5,6	7,2	3,0	69,4	56,3	54,9	28,2	1,17	0,93	1,30	1,34	16,0	29,4	23,4	13,5	0,8	0,33	0,47	0,65	1,0	0,87	0,86	0,94	ризик
Кіровоградська	8,15	9,3	12,0	5,5	51,1	41,6	65,6	38,1	0,67	0,68	0,85	0,80	12,6	18,7	10,6	9,0	1,8	2,01	3,92	3,86	0,9	0,94	1,31	1,30	безпека
Луганська	3,20	4,7	13,7	8,3	71,1	57,1	60,1	46,1	0,87	0,87	0,23	0,20	16,1	22,1	8,6	7,5	2,9	4,03	0,61	0,81	1,4	1,56	0,48	0,51	загроза
Львівська	5,97	7,9	12,7	4,5	58,6	48,3	65,2	36,1	0,77	0,71	0,80	0,93	18,1	27,2	14,1	10,0	0,9	0,66	0,67	0,83	0,8	0,79	0,68	0,76	ризик
Миколаївська	7,39	6,1	10,7	5,0	69,3	51,7	63,6	37,9	0,92	0,83	0,89	0,86	13,9	26,5	12,4	9,8	1,9	1,88	2,85	2,79	1,0	1,10	1,12	1,12	безпека
Одеська	1,06	4,8	9,6	4,1	90,9	61,3	58,0	32,1	1,01	0,92	0,90	0,92	19,1	24,8	10,0	9,7	1,2	0,65	0,62	1,79	1,8	0,92	0,65	0,96	ризик
Полтавська	2,39	4,1	6,5	2,9	75,2	56,3	56,5	29,8	1,23	1,23	1,43	1,35	25,2	20,5	8,7	13,4	2,1	3,52	1,98	1,82	1,5	1,54	1,06	1,19	безпека
Рівненська	7,66	10,1	18,1	8,7	44,7	39,8	74,3	49,9	0,76	0,67	0,65	0,62	14,5	16,3	12,3	7,9	1,0	0,79	1,23	1,87	0,7	0,65	0,74	0,82	ризик
Сумська	6,77	8,0	12,4	5,2	55,2	46,5	65,4	36,1	0,94	0,69	0,80	0,75	17,1	18,0	8,8	9,0	1,7	2,29	1,17	1,50	1,0	1,02	0,73	0,82	ризик
Тернопільська	10,9	14,2	20,1	8,0	39,8	31,6	74,3	48,3	0,58	0,49	0,54	0,60	10,7	17,3	14,4	11,6	1,6	0,79	1,10	1,12	0,7	0,58	0,71	0,71	ризик
Харківська	2,17	4,4	8,5	3,4	81,1	60,6	57,3	28,8	1,00	0,96	0,99	0,96	16,6	22,5	9,0	7,9	0,8	0,51	0,82	1,02	1,2	0,90	0,71	0,84	ризик
Херсонська	7,23	10,3	14,7	7,3	54	41	67,6	45,1	0,69	0,61	0,65	0,66	12,0	16,6	9,6	10,5	2,4	2,34	0,86	1,69	1,0	0,96	0,64	0,82	ризик
Хмельницька	6,93	11,0	15,4	5,6	50,1	38	68,3	40,2	0,73	0,62	0,68	0,76	15,4	18,4	16,6	11,0	1,5	0,68	1,31	1,55	0,9	0,63	0,80	0,85	ризик
Черкаська	5,76	8,8	11,2	4,5	58,7	43,6	64,1	36,8	0,79	0,71	0,88	0,91	10,4	22,7	8,8	8,3	1,7	1,09	1,19	1,90	0,9	0,81	0,75	0,96	ризик
Чернівецька	9,19	13,1	24,0	10,7	52,1	40,5	72,8	54,8	0,51	0,50	0,44	0,50	10,7	17,8	15,1	7,4	1,7	0,62	0,99	1,38	0,8	0,58	0,66	0,68	загроза
Чернігівська	7,06	9,2	12,9	5,1	49,4	42,2	66,2	37,7	0,86	0,69	0,76	0,84	14,0	17,5	9,6	9,5	0,8	1,01	2,60	1,45	0,7	0,73	1,01	0,84	ризик
м. Київ	0,03	1,9	2,1	0,8	99,88	79,7	29,9	14,8	2,14	3,07	3,36	3,38	24,2	25,2	19,5	16,1	0,7	0,35	0,52	0,60	2,0	1,66	1,52	2,24	безпека
м. Севастополь	5,24	6,5	...	...	77,2	59,7	...	...	0,60	0,80	...	...	19,7	19,3	...	...	0,6	1,71	...	...	0,8	1,00	...	...	...

Дещо меншою є диференціація регіонів за співвідношенням ВДВ на душу населення, коефіцієнтом покриття імпорту експортом, рівнем інвестицій в основний капітал у відсотках до ВДВ. За інтегральним рівнем фінансової безпеки економічного розвитку 2000 року дванадцять із двадцяти семи регіонів України знаходилися у зоні фінансової безпеки, що забезпечується завдяки перевищенню фактичних критеріїв оцінки порогових значень.

Лідером є Дніпропетровська область, яка за більшість показників перевищує фактичні дані над пороговими. Достатні результати рівня безпеки у Донецькій, Запорізькій, Одеській, Полтавській, Харківській областях, АР Крим та м. Києві. Найнижчий рівень фінансової безпеки економічного розвитку 2000 року був у Волинської, Закарпатської, Рівненської, Чернігівської, Чернівецької, Львівської та Житомирської областей.

Оцінка рівня фінансової безпеки економічного розвитку регіонів держави у 2005 році свідчить про певні негативні зрушення та несприятливі для реалізації цілей сталого розвитку тенденції фінансового забезпечення розвитку економіки регіонів.

Таблиця 2. Аналіз показників, що характеризують рівень фінансової безпеки соціального розвитку регіонів України у довоєнний період. (Джерело: [18])

Регіони України	Частка оплати праці у структурі доходів населення регіону, %;				Погодинна заробітна плата, дол. США/год.;				Відношення середньої заробітної плати до прожиткового мінімуму, %				Забезпеченість житлом, кв.м. на одного жителя				Рівень безробіття, %				Частка заробітної плати у ВДВ регіону, %				Інтегральна оцінка			
Порогові значення	≥ 50				≥ 3				≥ 0,95				≥ 20				≥ 7				≥ 60							
Роки	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020
АР Крим	48,9	41,0	...	...	0,24	0,81	...	...	1,9	1,73	...	...	18,0	19,0	...	...	8,1	5,5	...	...	33,6	43,7	...	...	0,95	0,90	...	...
Вінницька	50,2	34,4	21,5	22,6	0,17	0,66	0,81	2,25	1,3	1,41	2,6	4,7	24,1	25,4	30,8	32,1	8,7	6,8	8,9	10,7	26,6	40,7	22,0	23,1	0,89	0,89	1,10	1,61
Волинська	43,4	34,8	23,1	23,3	0,16	0,66	0,79	2,02	1,3	1,40	2,5	4,2	19,2	19,6	23,9	24,8	10,0	8,9	9,8	12,5	23,3	36,4	23,7	23,4	0,84	0,87	1,06	1,50
Дніпропетровська	40,1	48,2	27,2	27,2	0,30	1,01	1,04	2,55	2,3	2,16	3,4	5,3	21,2	22,5	24,0	26,3	11,6	5,5	7,2	8,6	27,7	35,2	21,3	26,2	1,08	1,01	1,18	1,66
Донецька	49,1	49,4	27,8	26,1	0,31	1,07	1,19	2,76	2,5	2,30	3,8	5,7	20,2	21,5	12,4	12,7	9,7	6,2	13,8	14,9	30,0	33,7	23,7	26,6	1,10	1,05	1,32	1,77
Житомирська	48,3	35,7	21,4	23,1	0,18	0,67	0,78	2,09	1,4	1,42	2,5	4,4	22,5	23,3	27,8	28,2	12,3	9,8	11,3	10,9	27,8	44,3	24,4	25,9	0,97	0,96	1,12	1,53
Закарпатська	47,2	35,5	22,8	22,1	0,18	0,74	0,81	2,23	1,5	1,57	2,6	4,6	19,8	21,1	24,7	26,4	11,6	7,0	9,2	10,6	24,7	39,3	29,9	30,0	0,94	0,89	1,09	1,56
Запорізька	54,4	45,6	25,0	26,9	0,31	0,95	1,00	2,53	2,4	2,03	3,2	5,3	19,9	21,4	24,0	24,4	12,7	6,9	9,7	10,7	27,3	35,8	23,6	28,7	1,16	1,00	1,20	1,70
Івано-Франківська	49,0	34,5	19,5	21,0	0,20	0,80	0,81	2,18	1,6	1,70	2,6	4,5	20,0	21,6	27,3	28,6	10,5	8,8	8,4	8,4	23,0	31,7	22,4	24,7	0,94	0,94	1,06	1,49
Київська	53,3	42,6	26,0	26,9	0,26	0,90	0,99	2,60	2,0	1,92	3,2	5,4	25,9	27,7	36,2	36,4	12,8	6,6	6,4	6,9	22,9	38,3	19,5	20,7	1,13	1,02	1,21	1,71
Кіровоградська	49,7	36,3	22,9	25,3	0,18	0,69	0,78	2,10	1,4	1,48	2,5	4,4	21,9	23,2	26,8	28,0	14,9	8,8	11,4	12,7	30,0	38,4	23,5	25,9	1,04	0,93	1,12	1,58
Луганська	43,8	44,0	18,8	18,4	0,25	0,89	0,82	2,23	2,0	1,90	2,6	4,6	21,1	23,2	8,7	8,9	11,2	7,8	15,6	15,4	31,0	39,3	30,6	30,2	1,04	1,02	1,09	1,52
Львівська	47,7	40,3	24,3	25,4	0,21	0,79	0,87	2,25	1,7	1,70	2,8	4,7	18,6	19,8	23,9	25,9	13,3	8,8	8,2	7,6	27,8	44,6	25,1	25,3	1,02	0,97	1,08	1,50
Миколаївська	44,9	43,7	23,8	25,6	0,24	0,83	0,95	2,49	1,9	1,76	3,1	5,2	20,2	21,2	22,6	22,8	14,6	9,3	8,9	10,7	29,5	41,4	23,2	26,3	1,09	1,01	1,14	1,65
Одеська	48,2	41,1	22,6	21,0	0,25	0,85	0,93	2,26	2,0	1,82	3,0	4,7	19,5	21,0	24,0	25,0	11,8	5,4	6,5	7,1	25,3	35,8	23,3	23,4	1,04	0,91	1,07	1,46
Полтавська	52,8	41,2	26,5	27,5	0,24	0,84	0,90	2,36	1,9	1,79	2,9	4,9	21,9	23,4	26,0	26,2	10,1	7,3	12,1	12,0	23,7	28,3	16,3	20,3	1,01	0,95	1,20	1,64
Рівненська	53,4	36,6	21,1	23,9	0,19	0,76	0,85	2,24	1,5	1,62	2,7	4,7	19,5	20,1	22,8	24,2	12,2	9,7	9,9	9,3	25,4	38,5	26,7	29,2	0,98	0,95	1,09	1,53
Сумська	49,4	40,5	22,4	23,3	0,21	0,74	0,82	2,14	1,6	1,57	2,7	4,4	20,5	22,0	26,3	27,1	14,9	7,6	10,1	9,4	26,7	44,9	26,7	28,0	1,06	0,94	1,13	1,50
Тернопільська	47,3	31,1	19,4	22,0	0,14	0,61	0,71	2,05	1,1	1,31	2,3	4,3	20,5	21,7	26,7	27,9	13,8	9,1	11,8	11,5	26,8	40,2	24,9	26,1	0,93	0,88	1,08	1,52
Харківська	48,0	42,4	24,3	25,3	0,25	0,84	0,88	2,18	1,9	1,79	2,8	4,5	20,5	21,6	24,4	25,6	13,1	6,6	7,1	6,2	27,5	36,8	22,8	25,8	1,07	0,94	1,06	1,43
Херсонська	52,1	36,9	20,4	20,4	0,19	0,69	0,75	2,04	1,5	1,48	2,4	4,3	20,2	21,4	25,1	26,3	13,9	8,9	10,2	11,3	29,1	41,8	24,4	24,7	1,03	0,93	1,05	1,49
Хмельницька	46,9	34,3	20,9	22,3	0,17	0,65	0,80	2,16	1,3	1,38	2,6	4,5	22,0	23,4	28,9	30,7	13,8	8,7	10,2	9,9	27,1	41,2	24,1	24,3	0,98	0,91	1,12	1,54
Черкаська	48,8	37,5	23,8	24,8	0,19	0,71	0,80	2,14	1,5	1,52	2,6	4,5	23,5	25,3	28,4	29,4	11,7	9,8	9,8	9,5	28,0	37,9	22,6	22,8	0,99	0,98	1,11	1,53
Чернівецька	47,6	32,6	18,1	19,0	0,17	0,69	0,73	2,00	1,3	1,47	2,3	4,2	20,2	21,3	25,1	25,8	17,1	9,8	9,3	8,9	28,4	42,6	27,6	26,5	1,05	0,93	1,01	1,41
Чернігівська	44,8	37,0	22,1	23,9	0,19	0,67	0,79	2,04	1,5	1,42	2,5	4,2	22,2	24,0	30,1	31,3	11,3	7,9	10,7	11,9	24,7	41,3	22,7	23,5	0,95	0,91	1,12	1,54
м. Київ	25,5	52,3	34,2	32,7	0,43	1,46	1,61	3,73	3,4	3,11	5,2	7,8	18,7	20,2	21,5	19,8	8,6	4,3	7,0	6,8	26,2	28,2	21,9	24,3	1,14	1,15	1,52	2,08
м. Севастополь	31,5	48,8	..	...	0,27	0,89	...	...	2,1	1,90	...	...	17,9	19,4	...	...	14,7	3,4	...	...	38,7	47,5	...	...	1,10	0,92	...	...

Лише Житомирська та Херсонська області показали кращі результати порівняно з 2000 роком. У 2005 році лише АР Крим знаходилася на безпечному рівні економічного розвитку, решта регіонів (окрім Київської, Волинської, Вінницької, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Одеської, Рівненської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької та Чернігівської областей) знаходилися у зоні ризику.

Порівняно з 2000 роком, у 2020 році у вісімнадцяти регіонів держави зменшився рівень фінансової безпеки економічного розвитку, у решти регіонів рівень фінансової безпеки залишився без змін або ж зріс. Слід зауважити, що у розрахунки 2015 та 2020 років не бралися показники для АР Крим, м. Севастополь та частини Донецької та Луганської областей у зв'язку з анексією та окупацією.

Таблиця 3. Аналіз показників, що характеризують рівень фінансової безпеки екологічного розвитку регіонів України у довоєнний період. (Джерело: [18])

Регіони України	Частка фактично сплачених екологічних зборів, у % до нарахований				Інвестиції в основний капітал на охорону НПС і раціональне використання ПР, у % до ВРП				Інвестиції в основний капітал на охорону НПС і раціональне використання ПР, у % до загального обсягу інвестицій в основний капітал				Інтегральна оцінка				Рівень безпеки
Порогові значення	≥ 100 %				≥ 2 %				≥ 15 %								
Роки	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000	2005	2015	2020	2000-2020
АР Крим	87,0	88,8	...	...	0,05	0,15	...	...	1,13	0,6	...	...	0,575	0,33	...	...	...
Вінницька	22,9	99,4	95,5	95,5	0,04	0,09	0,07	0,13	2,94	0,5	0,55	1,3	0,388	0,35	0,34	0,36	передкризова
Волинська	50,1	99,6	91,4	91,4	0,08	0,11	0,02	0,04	0,59	0,6	0,09	0,4	0,269	0,36	0,31	0,31	передкризова
Дніпропетровська	***	105,2	73,7	73,7	0,80	0,68	0,66	1,28	0,69	3,6	5,47	8,7	0,573	0,50	0,42	0,56	загроза
Донецька	26,0	82,6	93,6	93,6	0,38	0,76	0,2	1,5	***	4,6	2,8	11,7	0,290	0,45	0,38	0,69	загроза
Житомирська	***	97	91,5	91,5	0,02	0,24	0,05	0,01	1,70	1,5	0,44	0,1	0,271	0,38	0,32	0,31	передкризова
Закарпатська	***	99,5	104,3	104,3	0,13	0,24	0,03	0,04	***	1,4	0,21	0,5	0,176	0,39	0,36	0,36	передкризова
Запорізька	64,0	109,1	70,9	70,9	0,36	0,42	0,66	0,54	0,10	2,5	7,59	5,8	0,431	0,46	0,43	0,39	передкризова
Івано-Франківська	8,5	139,7	90,8	90,8	0,36	0,43	0,2	0,3	0,05	2,4	0,94	4,2	0,301	0,56	0,35	0,40	передкризова
Київська	***	100,3	102,9	102,9	0,02	0,11	4	0,12	***	0,4	17,07	0,9	0,379	0,36	1,20	0,37	передкризова
Кіровоградська	***	87,7	143,1	143,1	0,05	0,37	0,02	0,06	***	2	0,15	0,7	0,136	0,38	0,48	0,49	передкризова
Луганська	16,1	90,1	63	63	0,06	0,34	0,22	0,1	1,6	1,5	2,52	1,3	0,281	0,37	0,27	0,24	небезпека
Львівська	***	107,6	125,7	125,7	0,03	0,09	0,06	0,07	***	0,3	0,45	0,7	0,207	0,38	0,43	0,44	передкризова
Миколаївська	59,4	98,2	89,3	89,3	0,13	0,32	0,2	0,34	0,06	1,2	1,64	3,5	0,448	0,39	0,35	0,39	передкризова
Одеська	84,0	98,3	96,4	96,4	0,71	0,2	0,03	0,06	0,45	0,8	0,27	0,6	0,516	0,37	0,33	0,34	передкризова
Полтавська	98,3	89,8	126,4	126,4	0,42	0,41	0,07	0,19	1,32	2	0,8	1,4	0,533	0,39	0,44	0,47	передкризова
Рівненська	146,9	90,8	82,4	82,4	1,09	0,51	0,12	0,07	0,51	3,1	0,99	0,9	0,602	0,42	0,31	0,30	передкризова
Сумська	77,0	91,2	84,3	84,3	0,15	0,2	0,13	0,11	0,61	1,1	1,43	1,2	0,477	0,35	0,32	0,31	передкризова
Тернопільська	52,0	97,6	88,9	88,9	0,01	0,06	0,09	0,06	7,74	0,4	0,62	0,5	0,270	0,34	0,32	0,31	передкризова
Харківська	76,2	84,7	79,4	79,4	0,10	0,08	0,05	0,27	1,05	0,4	0,56	3,5	0,504	0,30	0,28	0,35	передкризова
Херсонська	78,0	98,5	90,6	90,6	0,08	0,13	0,02	0,02	10,72	0,8	0,25	0,2	0,589	0,36	0,31	0,36	передкризова
Хмельницька	61,8	91,2	78,9	78,9	0,03	0,05	0,05	0,06	4,41	0,3	0,28	0,6	0,311	0,32	0,27	0,31	передкризова
Черкаська	78,2	89,1	93,8	93,8	0,13	0,33	0,11	0,04	1,37	1,4	1,21	0,5	0,316	0,37	0,34	0,56	загроза
Чернівецька	37,7	82,5	128,5	128,5	0,19	0,16	0,1	0,18	0,57	0,9	0,67	2,4	0,234	0,31	0,45	0,69	загроза
Чернігівська	64,7	86,5	88,5	88,5	0,17	0,19	0,08	0,06	4,85	1,1	0,87	0,6	0,362	0,33	0,32	0,31	передкризова
м. Київ	99,0	98,3	100,3	100,3	0,46	0,17	0,11	0,11	***	0,7	0,56	0,7	0,411	0,36	0,36	0,36	передкризова
м. Севастополь	213,7	108,5	...	...	0,33	0,36	...	...	1,52	1,9	...	...	1,093	0,44	...	...	...

Позитивною є динаміка рівнів фінансової безпеки економічного розвитку, що забезпечило рівень фінансової безпеки та їх інвестиційну привабливість у Вінницькій, Кіровоградській, Миколаївській, Чернігівській областях.

Негативною є динаміка рівня фінансової безпеки економічного розвитку та, відповідно, рівня інвестиційної привабливості, у Дніпропетровській, Донецькій, Закарпатській, Запорізькій, Київській, Луганській, Одеській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Херсонській областях та м. Києві.

Значно збільшився рівень фінансової безпеки регіонів держави за дотаційністю та рівнем самофінансування місцевих бюджетів, відношенням обсягу трансфертів місцевих бюджетів до ВДВ регіонів, що свідчить про раціональну бюджету політику держави у 2000-2020 роках.

Розподіл регіонів у 2020 році за рівнем фінансової безпеки економічного розвитку такий:

- 32 % (8 регіонів) знаходиться у зоні безпеки;
- 48 % (12 регіонів) знаходяться у зоні ризику;

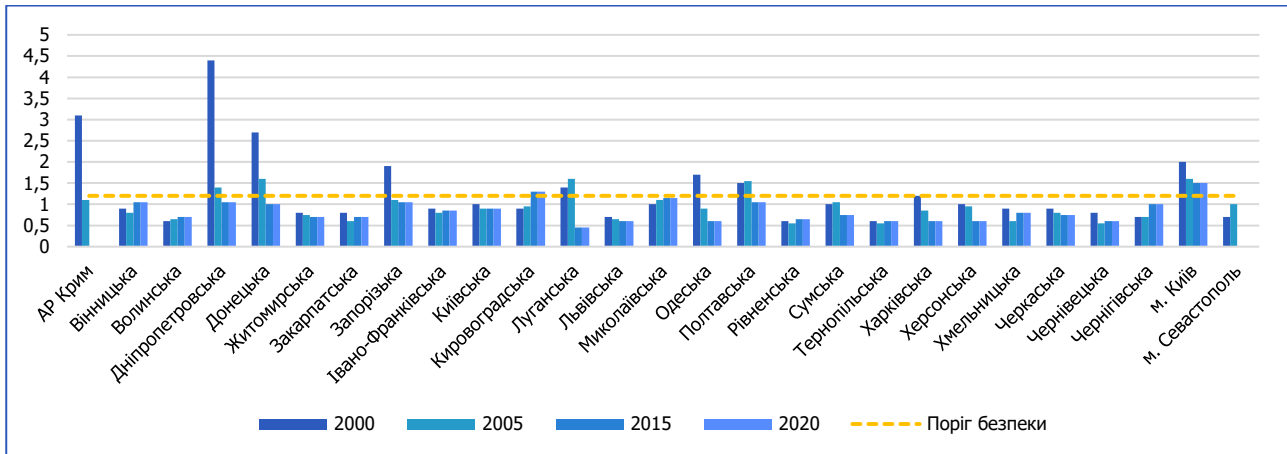
- 20 % (5 регіонів) знаходяться у зоні реальних загроз.

Факторами, що зумовлюють сприятливу динаміку рівня фінансової безпеки розвитку економіки регіонів держави, є:

- зменшення частки дотацій регіональних бюджетів у загальній величині їх доходів;
- подальше зростання обсягів трансфертів із державного бюджету та збільшення фінансової залежності місцевих бюджетів від зовнішніх джерел, що засвідчує позитивні тенденції розподілу фінансів у країні.

Негативною є динаміка показника, що характеризує рівень інвестицій в основний капітал у % до ВРП.

Динаміка рівня фінансової безпеки економічного розвитку регіонів країни впродовж 2000-2020 років подана на рис. 1.

Рис. 1. Динаміка інтегрального рівня фінансової безпеки економічного розвитку регіонів країни протягом 2000-2020 років. (Джерело: розраховано авторами)

Дані рисунка наочно відображають рівень фінансової безпеки економічного розвитку регіонів країни шляхом порівняння фактичних та порогових значень безпеки. Як свідчать дані рисунка, рівень фінансової безпеки економічного розвитку для більшості регіонів України не досягає порогових значень безпеки, що негативно відображається на рівні інвестиційної привабливості.

Оцінка показників, що характеризують рівень фінансової безпеки соціального розвитку регіонів України, дозволяє зробити висновок, що найбільш диференційованими були регіони України у 2000 році за такими показниками фінансового забезпечення соціального розвитку:

- рівень безробіття;
- частка оплати праці у структурі доходів населення регіону.
- Більш однорідними за регіонами є показники, що характеризують:
- погодинну заробітну плату (причому рівень її є досить низьким навіть у найбільш високодохідних регіонах);
- забезпеченість населення житлом.

Значення інтегральних оцінок фінансової безпеки соціального розвитку регіонів у 2000 році дозволяє зробити висновок про досить низький її рівень в усіх регіонах України. Найнижчим був рівень фінансового забезпечення соціального розвитку у Хмельницькій, Сумській, Волинській, Полтавській, Чернігівській, Тернопільській областях. Досить низькими отримані значення були у Житомирській, Запорізькій, Кіровоградській, Львівській, Харківській, Миколаївській областях.

У 2005, 2015 та 2020 роках рівень фінансової безпеки соціального розвитку регіонів країни зростає і у 2020 році усі регіони знаходяться у зоні безпеки, що позитивно характеризує інвестиційну привабливість регіонів країни.

Загалом рівень фінансової безпеки соціального розвитку регіонів держави є задовільним, усі регіони наближались до рівня безпеки протягом 2000-2020 років, що позитивно характеризує інвестиційну привабливість регіонів.

Регіонами-лідерами за рівнем фінансової безпеки соціального розвитку у 2020 році є: місто Київ, Київська, Дніпропетровська, Донецька, Полтавська області.

Динаміка рівнів фінансової безпеки соціального розвитку протягом 2000-2020 років подана на рис. 2.

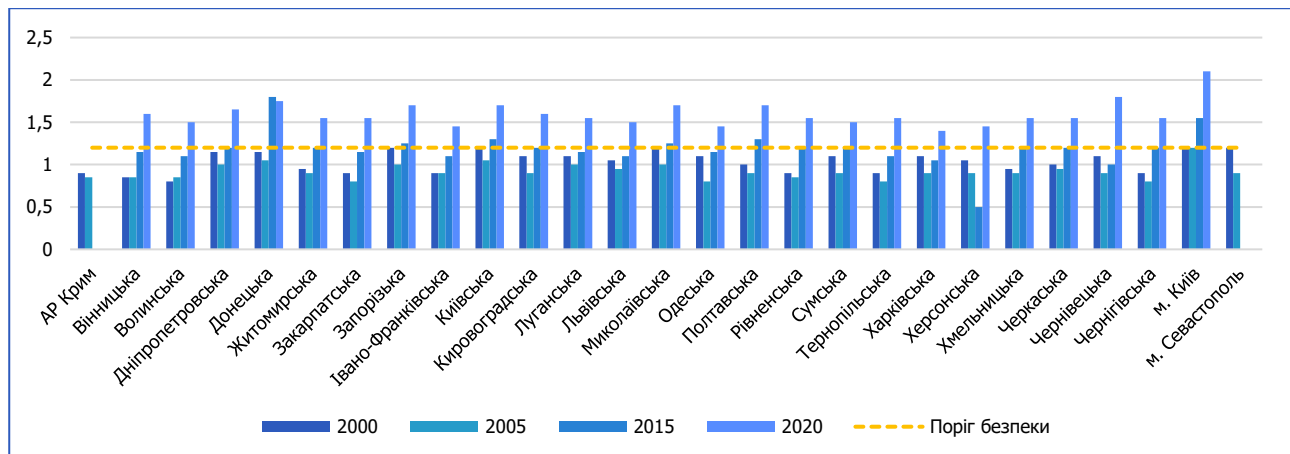

Рис. 2. Динаміка інтегрального рівня фінансової безпеки соціального розвитку регіонів країни протягом 2000-2020 років. (Джерело: розраховано авторами)

Оцінка рівня фінансової безпеки екологічного розвитку регіонів України дозволяє зробити висновок, що протягом 2000 року спостерігався досить низький рівень фінансової безпеки цієї сфери сталого розвитку.

У 2020 році найбільший негативний вплив на рівень фінансової безпеки екологічного розвитку здійснюють показники:

- інвестиції в основний капітал на охорону НПС і раціональне використання природних ресурсів, у % до ВРП;
- інвестиції в основний капітал на охорону НПС і раціональне використання природних ресурсів, у % до загального обсягу інвестицій в основний капітал.

Регіонами-лідерами за показниками фінансового забезпечення екологічного розвитку є міста Київ та Севастополь, Херсонська, Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська та Київська області, хоча і вони знаходяться у зоні реальних фінансових загроз і забезпечені лише на 56-59 % від порогового рівня необхідного фінансового забезпечення.

Проаналізувавши динаміку інтегрального рівня фінансової безпеки екологічного розвитку регіонів країни (рис. 3), можна зробити висновок, що екологічна сфера сталого розвитку регіонів держави є найменш фінансово забезпеченою. Це свідчить про недалекоглядну фінансову політику в державі та залишковий принцип фінансування процесів відтворення й охорони навколишнього середовища.

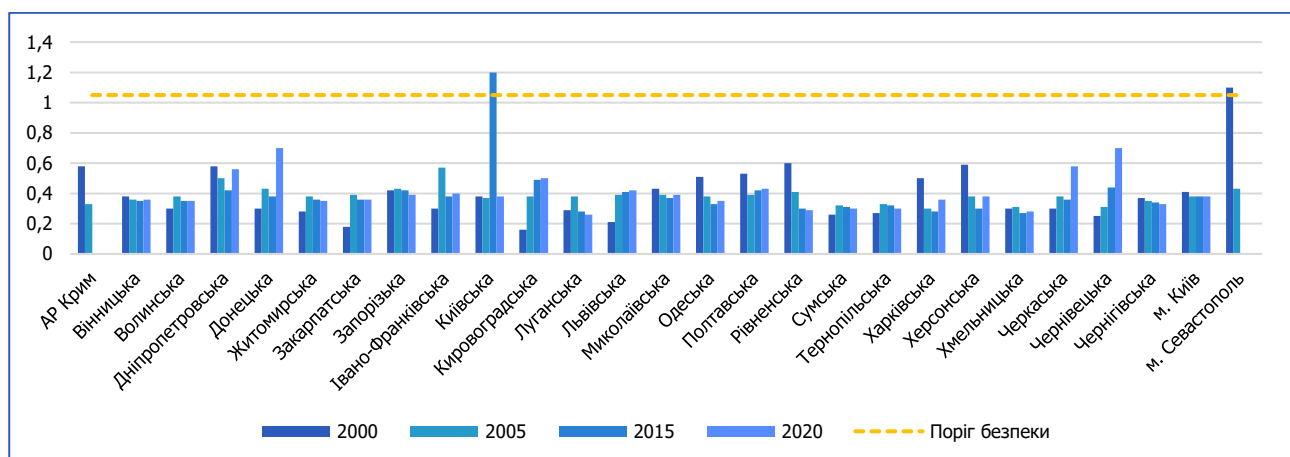

Рис. 3. Динаміка інтегрального рівня фінансової безпеки екологічного розвитку регіонів країни протягом 2000-2020 років. (Джерело: розраховано авторами)

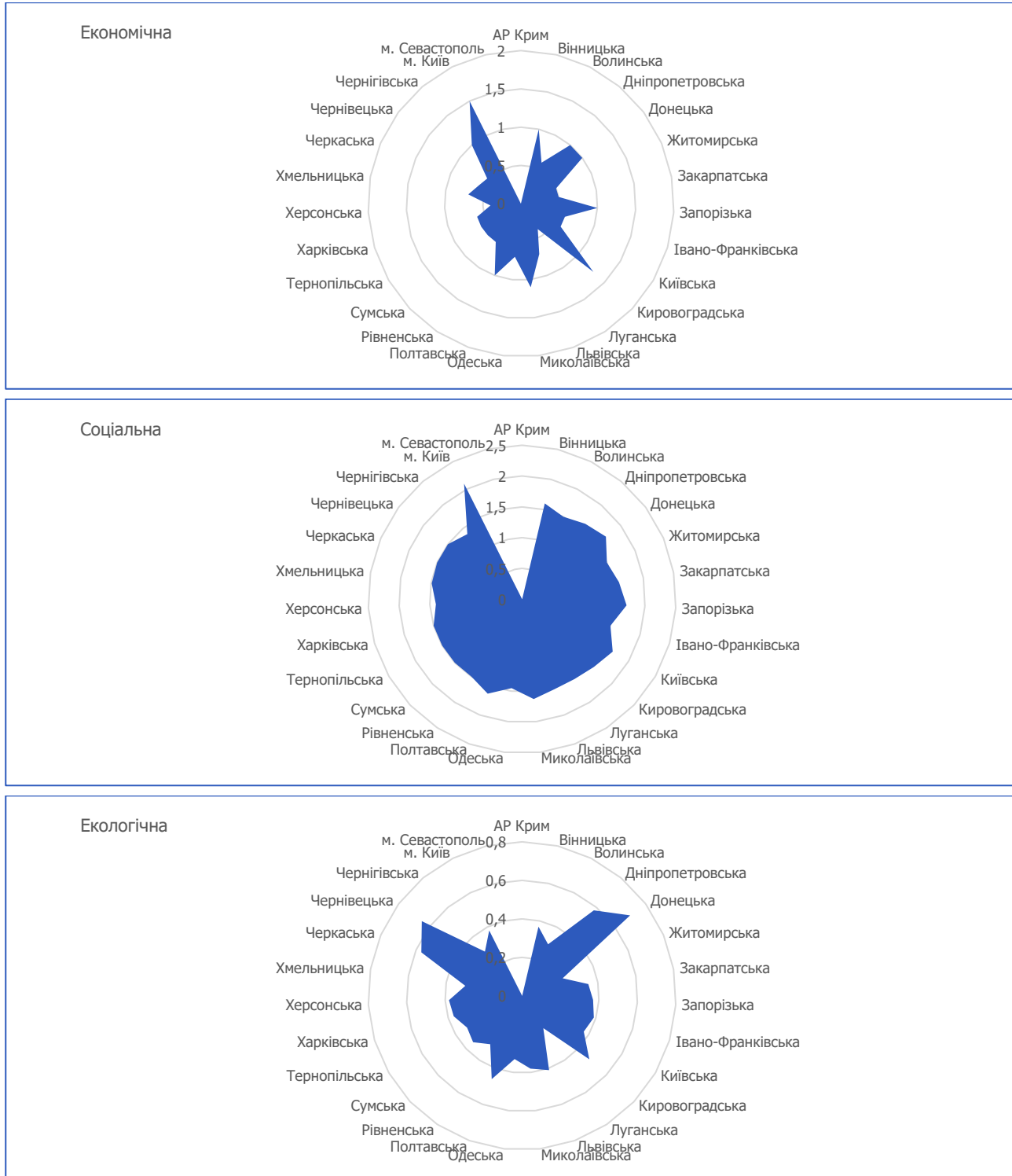
Наслідки такого недбалого ставлення будуть відображені на незадоволеності потреб наступних поколінь.

Серед регіонів України найбільш небезпечний стан щодо фінансового забезпечення екологічної складової сталого розвитку спостерігається у 2020 році у Луганській області.

Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Чернігівська області та м. Київ належать передкризової зони фінансової безпеки.

Дніпропетровська, Донецька, Чернівецька та Черкаська області мають відносно найкращі показники за рівнем фінансового забезпечення екологічної складової сталого розвитку і належать до зони загроз.

Позиціонування регіонів за рівнями економічної, соціальної, екологічної, а також за рівнем фінансової безпеки сфер сталого розвитку за 2000-2020 роки подано на рис. 4, 5 та у табл. 4, 5.

Рис. 4. Позиціонування регіонів за рівнями економічної, соціальної, екологічної безпеки у відповідності до сфер сталого розвитку. (Джерело: побудовано авторами)

Рис. 5. Позиціонування регіонів за рівнем фінансової безпеки у відповідності до сфер сталого розвитку. (Джерело: побудовано авторами)

Наведені дані свідчать, що впродовж аналізованого періоду регіони України були слабо забезпечені фінансовими ресурсами, що спрямовувались на цілі сталого розвитку, зокрема екологічної та економічної складових.

Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки сталого розвитку регіонів України у 2000-2020 роках (за сукупністю показників економічного, соціального та екологічного напрямків) подано у табл. 4.

Таблиця 4. Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки сталого розвитку регіонів України у 2000-2020 роках. (Джерело: побудовано авторами на підставі [18])

Регіони	2000	2005	2015	2020	2000-2020	Зона безпеки
АР Крим	1,54	0,77	0,00	0,00	1,16	Безпека
Вінницька	0,73	0,67	0,82	1,00	0,81	Ризик
Волинська	0,57	0,62	0,68	0,82	0,67	Загроза
Дніпропетровська	2,02	0,97	0,87	1,08	1,24	Безпека
Донецька	1,36	1,05	0,90	1,15	1,12	Безпека
Житомирська	0,68	0,70	0,72	0,86	0,74	Загроза
Закарпатська	0,64	0,63	0,71	0,87	0,71	Загроза
Запорізька	1,16	0,86	0,89	1,05	0,99	Ризик
Івано-Франківська	0,71	0,77	0,75	0,91	0,79	Ризик
Київська	0,84	0,75	1,09	0,98	0,91	Ризик
Кіровоградська	0,69	0,75	0,97	1,13	0,88	Ризик
Луганська	0,91	0,98	0,61	0,75	0,81	Ризик
Львівська	0,68	0,71	0,73	0,87	0,75	Ризик
Миколаївська	0,85	0,83	0,87	1,05	0,90	Ризик
Одеська	1,12	0,73	0,68	0,82	0,84	Ризик
Полтавська	1,01	0,96	0,90	1,06	0,98	Ризик
Рівненська	0,76	0,67	0,71	0,86	0,75	Ризик
Сумська	0,85	0,77	0,73	0,85	0,80	Ризик
Тернопільська	0,63	0,60	0,70	0,85	0,70	Загроза
Харківська	0,92	0,71	0,68	0,83	0,79	Ризик
Херсонська	0,87	0,75	0,67	0,83	0,78	Ризик
Хмельницька	0,73	0,62	0,73	0,88	0,74	Загроза
Черкаська	0,74	0,72	0,73	0,95	0,78	Ризик
Чернівецька	0,69	0,61	0,71	0,92	0,73	Загроза
Чернігівська	0,67	0,66	0,82	0,95	0,77	Ризик
м. Київ	1,18	1,06	1,13	1,32	1,17	Безпека
м. Севастополь	1,00	0,79	0,00	0,00	0,89	Ризик

Як свідчать дані табл. 5, чотири регіони України знаходяться у безпечному стані фінансового забезпечення сталого розвитку регіону. До них відносяться м. Київ, Дніпропетровська, Донецька області та АР Крим (для АР Крим - дані 2000-2005 років).

Таблиця 5. Позиціонування регіонів України за рівнем фінансової безпеки сталого розвитку у 2000-2020 роках. (Джерело: побудовано авторами)

Зони фінансової безпеки чи небезпеки сталого розвитку	Позиція регіонів за рівнем безпеки		
	Низька	Середня	Висока
Зона небезпеки	-	-	-
Зона передкризового стану фінансової небезпеки	-	-	-
Зона реальних фінансових загроз	Волинська, Житомирська, Закарпатська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька	-	-
Зона ризику	-	Вінницька, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська, м. Севастополь	-
Зона безпеки	-	-	м. Київ, Донецька, Дніпропетровська, АР Крим

Найбільш низький рівень фінансового забезпечення за усіма сферами сталого розвитку був у Волинській, Житомирській, Закарпатській, Тернопільській, Хмельницькій, Чернівецькій областях.

Серед сфер сталого розвитку, як уже зазначалось, в усіх регіонах найслабшим є рівень фінансової безпеки екологічного розвитку, що зумовлює негативні тенденції стану навколишнього середовища на території усієї України.

Серед сфер сталого розвитку найвищими є показники фінансової безпеки соціального розвитку регіонів держави.

ДИСКУСІЯ

Погоджуємося з твердженням науковців Борщевського, В., Чемериса, В., Хомюк, Н., & Люблін, В. [17], які вважають, що до основних механізмів, здатних забезпечувати нарощування інвестиційного потенціалу розвитку різних типів українських регіонів в умовах сучасних викликів глобалізації та воєнного стану віднесено: інституційно-організаційний (ґрунтується на оптимізації інституційних процесів у регіонах), інформаційно-комунікаційний (полягає в застосуванні сучасних інструментів і засобів обміну інформацією з метою підвищення фінансово-бюджетної та інвестиційної спроможності регіону), а також кластерний (базується на формуванні кластерів, здатних притягати фінансово-інвестиційні ресурси з України та з-за кордону).

Підтримуємо думку Кузнєцової, А., Козьмук, Н., Кліпкової, А. & Стецевича, А. про те, що умовою інвестиційного "партнерства між усіма зацікавленими сторонами, є фінансова безпека, а також фінансова віддача від комерціалізації інновації. На її величину впливатимуть об'єктивні фактори зниження вартості грошей у часі, рівень розвитку науково-технічного прогресу, сприяння державній політиці, обрані пріоритети національної стратегії тощо" [11, с. 351].

Одночасно поділяємо твердження про те, що "система фінансової безпеки країни, в тому числі кожного регіону, повинна забезпечувати вирішення наступних завдань: створення повноцінної національної валюти та підтримання її в стабільному і конкурентоспроможному стані; насичення економіки та ринку грошовою масою в обсязі, необхідному для їх повноцінного функціонування та розвитку; створення умов забезпечують інтенсивне утворення конкурентоспроможного національного фінансового капіталу номінованого в національній валюті; забезпечення в середньостроковій перспективі (5-10 років) фінансового паритету з основними конкурентами України" [19, с. 76].

ВИСНОВКИ

Значний територіальний розподіл природних, економічних та соціальних умов зумовив значні територіальні відмінності у структурі, механізмах й активності інвестиційної діяльності в регіонах України. Інвестиційна привабливість є головною умовою формування інвестиційного клімату регіону. Інвестиційна привабливість регіонів – незаперечний чинник стабільного соціально-економічного розвитку регіону і країни.

Оцінка і прогнозування інноваційно-інвестиційної привабливості регіонів України мають бути безпосередньо пов'язані з державною регіональною політикою, метою якої є забезпечення розвитку окремих регіонів з урахуванням сукупності факторів, зокрема раціонального використання наявного економічного і природного потенціалу, територіального розподілу праці та взаємної економічної кооперації. Враховуючи багатоукладність вітчизняної економіки та систем у господарських взаємозв'язках суб'єктів ринку, до пріоритетних сфер інноваційно-інвестиційної діяльності, що заслуговують на державну підтримку, можна віднести: високі технології, організація яких має бути спрямована на виробництво високотехнологічних, конкурентоспроможних на світових ринках та імпорто замічних товарів; забезпечення виробництва екологічно чистої продовольчої продукції за рахунок підтримки мережі фермерських і особистих підсобних господарств; ресурсо енергозберігаючі, екологічно чисті технології, які необхідні для більш глибокої переробки сировини;– сучасні засоби комунікацій, виробництво засобів транспорту і зв'язку, створення і модернізація транспортних та інформаційних мереж. Перераховані пріоритети мають становити основу системи державних, регіональних і галузевих інноваційно-інвестиційних програм та отримати першочергову підтримку. Їх вирішення несе позитивний вплив на інноваційно-інвестиційну привабливість країни загалом, її регіонів зокрема.

REFERENCES / ЛІТЕРАТУРА

1. Baranovsky, O. (1999). Determination of indicators of financial security. *Economy, finance, law*. 14-16.
2. Vakhovych, I.M. (2007). Financial policy of sustainable development of the region: formation methodology and implementation mechanisms: Monograph. Lutsk, Nadstyria. 496.
3. Geits, V.M. (2000). Economy of Ukraine: Results of transformations and prospects for growth. K.: Fort. 392.
4. Gerasimchuk, Z.V., & Vakhovych, I.M. (2002). Organizational and economic mechanism of formation and implementation of regional development strategy: Monograph. Lutsk, LDTU. 248.
5. Zapotochnyi, I.V., & Zakharchenko, V.I. (2003). *State regulation of the regional economy*. Kharkiv-Lviv-Odesa. 592.
6. Peronko, I.A., & Vishnevskaya, N.G. (2000). Formation of the tax base of the regions in the transition period. *Tax Bulletin*. 7. 18-22.
7. Chest, A.M. (2006). *Economic security of Ukraine in the regional dimension*. (Diss. Ph.D. economy Sciences). K. 205.
8. Sukhorukov, A.I. (2003). *Methodological recommendations for assessing the level of economic security of Ukraine*. National Institute of International Security Problems. K. 64.
9. Tatarkin, A., Romanova, O., Kuklin, O. & Yakovlev, V. (1996). Economic security as an object of regional research. *Economic issues*. 6. 78-89.
10. Kuznyetsova, A. Ya. (2005). Finansuvannia investytsiino-innovatsiinoi diialnosti: Monohrafiia. Lviv. Lviv. bankiv. in.-t NBU. 320 s.
11. Kuznyetsova, A., Kozmuk, N., Klipkova, O., & Stetsevich, A. (2021). Structural paradigm of innovation and investment partnership. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(37), 351–361. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i37.230303>
12. Kozoriz, M.A., Kuznietsova, A.Ia., & Smovzhenko, T.S. (2006). Upravlinnia innovatsiinyh protsesamy v rehionakh: Monohrafiia. Lviv. LBI NBU. 263 s.
13. Storonianska, I.Z. (ed.) (2022). The economy of the regions of Ukraine in conditions of war – risks, and directions of sustainability. Lviv: State Institution "Institute for Regional Studies named after M. I. Dolishnyi of the National Academy of Sciences of Ukraine". Retrieved September 23, 2022, from <https://ird.gov.ua/irdp/p20220033.pdf>
14. Buriak, Ie. (2019). The regional development in the conditions of social and economic consolidation. *Kauzalita rozvoje obcí a regionů z pohledu integračních procesů, daňové politiky a cestovního ruchu*. 1. vyd. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, 67-77. ISBN 978-80-7556-050-6.

15. Dyachenko, S. (2022). How to rebuild Ukraine. Successful world cases of post-war recovery. Ukrinform. Retrieved November 22, 2022, from Ukrinform.ua website: <https://www.ukrinform.ua/rubriceconomy/3493522-ak-nam-vidbuduvati-ukrainuuspisni-svitovi-kejsi-povoennogo-vidnovlenna.htm>
16. Danylyshyn, B. (2022). How to rebuild the economy after the war Programmatic reconstruction of Bosnia and Herzegovina: Lessons for Ukraine. (2022, March 25). LB.ua. Retrieved September 23, 2022, from https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/510994_yak_vi_dnovlyuvati_ekonomiku_pislya.html
17. Borshchevskyi, V., Chemerys, V., Khomiuk, N., & Liublin, V. (2022). FINANCIAL AND INVESTMENT POTENTIAL FOR THE DEVELOPMENT OF THE REGIONS OF UKRAINE AND PROSPECTS FOR ITS INCREASE IN THE CONDITIONS OF CURRENT GLOBALIZATION CHALLENGES. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 4(45), 212–222. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.45.2022.3812>
18. Official website of the State Statistics Committee of Ukraine. https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sestr.htm (Accessed 14 November 2022).
19. Nikolchuk, Y. (2020). Financial security of the region: scientific approaches to the identification of the concept. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: «Ekonomichni nauky»*. 6(288). 73-77. <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2020-288-6-11>

Iryna Vakhovych, Veronica Lakas, Roman Servetnyk

INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE REGIONS OF THE STATE IN THE PRE-WAR PERIOD THROUGH THE PRISM OF FINANCIAL SECURITY

The article analyzes the investment attractiveness of the regions of the state in the pre-war period through the prism of financial security. A system of indicators for assessing the level of financial security of sustainable development of the region has been formed. According to the proposed methodology, an assessment of the level of financial security of the regions of the state was carried out using the method of comparing actual data with indicators of the level of financial destabilizers (security thresholds). The diagnostics provided for the identification of financial threats and dangers to the sustainable development of individual regions, the level of differentiation of regions according to the state of financial security and the outlining of further directions for improving the mechanisms of regional management. An assessment was carried out on internal indicators of financial security of sustainable development of the region in relation to the regions, characterizing the direct state of financial security of the needs of the economic, social and environmental spheres of the region in comparison with threshold values. The results of the integrated assessment made it possible to position the regions according to the level of financial security of the spheres of sustainable development and confirm the evidence that during the analyzed period the regions of Ukraine were poorly provided with financial resources directed to the sustainable development goals, in particular the environmental and economic components.

Keywords: financial security, regional development, assessment indicators, economic development, environmental development, social development

JEL Classification: G0, G31, R1